

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของชุมชนที่พึงประสงค์ในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาการค้ำมนุษย์โดยเฉพาะกรณีการค้าหญิงและเด็ก ดำเนินการโดยคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สนับสนุนโดยสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว โดยมีระยะเวลาการดำเนินงานตั้งแต่ เดือน พฤษภาคม – ธันวาคม 2550 โดยมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน คือ (1) ศึกษาบทบาทของชุมชนในการป้องกัน แก่ไข และเฝ้าระวังปัญหาการค้ำมนุษย์โดยเฉพาะกรณีการค้าหญิงและเด็กในปัจจุบัน (2) ศึกษาบทบาทที่พึงประสงค์ของชุมชนในการป้องกัน แก่ไข และเฝ้าระวังปัญหาการค้ำมนุษย์โดยเฉพาะกรณีการค้าหญิงและเด็ก (3) ศึกษากระบวนการเครือข่ายความร่วมมือระดับชุมชนในการป้องกัน แก่ไข และเฝ้าระวังปัญหาการค้ำมนุษย์โดยเฉพาะกรณีการค้าหญิงและเด็กในชุมชน (4) ศึกษาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคีต่างๆทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาชนในการป้องกัน แก่ไข และเฝ้าระวังปัญหาการค้ำมนุษย์โดยเฉพาะกรณีการค้าหญิงและเด็กในชุมชน

คณะผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่การศึกษาที่ได้จัดทำบันทึกข้อตกลงระหว่างหน่วยงานด้านการดำเนินงานด้านการค้ำมนุษย์ทั้งภาคเหนือ ภาคตะวันออก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ จังหวัดซึ่งมีชุมชนที่เป็นต้นทาง และ ปลายทาง¹ของปัญหาการค้ำมนุษย์ซึ่งคัดเลือกมาภาคละ 2 จังหวัดๆละ 1 อำเภอ ๆ ละ 1 ตำบลๆ ละ 2 หมู่บ้าน และเลือกชุมชนตัวอย่างที่เป็น Best Practice เพิ่มอีก 1 ชุมชน (ต่อ 1 ภาค) รวมจำนวนชุมชนที่เลือกเป็นพื้นที่ศึกษาทั้งสิ้น 15 ชุมชน (ภาคละ 5 ชุมชน) ภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ (ปลายทาง) และจังหวัดพะเยา(ต้นทาง) ภาคตะวันออกได้แก่ จังหวัดสระแก้ว(ทางผ่านและปลายทาง) จังหวัดตราด (ทางผ่านและปลายทาง) และจังหวัดชลบุรี (ปลายทาง) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้แก่ จังหวัดบุรีรัมย์ (ต้นทางและปลายทาง) และจังหวัดมุกดาหาร (ทางผ่านและปลายทาง)

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการเชิงคุณภาพทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม การใช้วิธีประชุมกลุ่มเฉพาะ – focused group meeting และวิธีการ Rapid Rural Appraisal – RRA กับบุคลากร 2 ระดับ (1) ระดับชุมชน บุคลากรที่มีบทบาทสำคัญในชุมชน เช่น ผู้นำชุมชน ครู พระ ฯลฯ ประชาชนทั่วไปโดยเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องหรือเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการค้ำมนุษย์ อาทิ เด็ก เยาวชน และสตรีที่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำเครือข่ายป้องกันการค้ำมนุษย์ และ (2) ระดับภาคีเครือข่าย ได้แก่ แกนนำของศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ระดับจังหวัด และองค์กรพัฒนาเอกชนในจังหวัด

---

¹ การลงพื้นที่ศึกษาพบว่าบางชุมชนมีลักษณะเป็นทางผ่านของขบวนการค้ำมนุษย์ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ศึกษาในประเด็นเหล่านี้เพิ่มเติมด้วย

ในวันสุดท้ายของการดำเนินงานในแต่ละจังหวัด คณะผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลที่ได้จากทั้งสองระดับเสนอต่อที่ประชุมซึ่งมีทั้งหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง และผู้นำชุมชน เพื่อให้ที่ประชุมตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และซักถามในประเด็นที่ทีมวิจัยค้นพบ ตลอดจนระดมความคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่อเรื่องการป้องกันแก้ไขการค้ามนุษย์ทั้งระดับชุมชนท้องถิ่น จังหวัด และระดับชาติต่อไป

สรุปผลการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

(1) รูปแบบสถานการณ์ความรุนแรงของปัญหาการค้ามนุษย์

สถานการณ์การค้ามนุษย์ในประเทศไทย มีการเปลี่ยนแปลงทั้งรูปแบบการค้ามนุษย์ (เน้นกรณีการค้าหญิงและเด็ก) ไปบ้าง คือ รูปแบบการ “ตกเขียว” ในพื้นที่ต้นทางเริ่มหายไป ขบวนการค้ามนุษย์พัฒนาวิธีการจูงใจและสร้างเงื่อนไขใหม่ ทำให้กลุ่มเสี่ยงและชุมชนมีมายาคติว่า การขายบริการทางเพศเป็นเรื่องส่วนตัว ทหารายได้เลี้ยงตัวเอง ไม่มีผู้ใดเสียหาย ดังนั้นการขายบริการทางเพศแบบสมัครใจหรือจำใจจึงมีมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกรณีของเด็กเยาวชนที่เป็นนักเรียนนักศึกษา ทั้งเพศชายและหญิง (รวมทั้งคนต่างด้าวที่หลบหนีเข้าเมือง) ที่ประสงค์จะหาเงินเพื่อจับจ่ายใช้สอย นอกจากนี้ยังมีกระแสความต้องการบริการทางเพศหนาแน่นในพื้นที่ที่เป็นเมืองใหญ่ เมืองท่องเที่ยวด้วย ในพื้นที่ปลายทาง “ช่องโสเภณี” แบบเก่าถูกแทนที่ด้วยร้านค้าคาราโอเกะ ร้านอินเทอร์เน็ต โรงแรม สถานบริการนวดแผนปัจจุบันและโบราณ รวมทั้งการขายบริการทางเพศแบบอิสระ (freelance prostitute) ซึ่งใช้วิธีการโทรศัพท์ติดต่อเพื่อซื้อบริการโดยตรง

นอกจากนี้ยังพบว่ามีการใช้แรงงานต่างชาติที่อาจเข้าข่ายการค้ามนุษย์มากขึ้น ทั้งในภาคอุตสาหกรรม (โรงงานผลิตอาหารแปรรูปใน จ.มุกดาหาร) ภาคเกษตรกรรม (สวนส้มในจ.ภาคเหนือ แรงงานประมงในพื้นที่ริมทะเล) และภาคบริการ (สถานบันเทิงชนิดต่างๆในเมืองใหญ่) มีลักษณะที่กดขี่ เอารัดเอาเปรียบ (Exploitation) และละเมิดคุณค่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Dehumanizing) มีขบวนการจัดหาแรงงานเด็กมาทำงานในบางพื้นที่ (ชุมชนโรงเกลือ จ. สระแก้ว) รับจ้างเข็นรถ ขนของ กางร่ม และแรงงานเด็กที่ทำงานในธุรกิจประมงต่อเนื่อง (ชุมชนคลองสน จ. ตราด) ร่วมกับผู้ปกครอง แต่เด็กเหล่านี้หลายคนมีอายุต่ำกว่าเกณฑ์ อีกทั้งได้รับค่าตอบแทนต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนด

(2) บทบาทการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ของชุมชนที่พบ

ชุมชนที่พบในการศึกษาครั้งนี้ สามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ (ก) ชุมชนที่มีการจัดตั้งตามการปกครอง ได้แก่ หมู่บ้าน หรือชุมชนในเขตเทศบาลที่จัดตั้งโดยกระทรวงมหาดไทย (ข) ชุมชนที่เกิดจากการรวมตัวของกลุ่มผู้ที่มีอาชีพเหมือนกัน เช่น กลุ่มผู้ค้าบริการทางเพศรวมตัวกันเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อาทิ กลุ่ม empower จ. เชียงใหม่ (ค) ชุมชนที่รวมกันของคนที่มีฐานความเชื่อทางศาสนาร่วมกัน มีศูนย์รวมจิตใจเดียวกัน คือ วัด อาทิ ชุมชนไทยใหญ่ที่ศรัทธาวัดป่าเป้า จ. เชียงใหม่ และชาวกัมพูชาศรัทธาวัดคลองเพชร จ. ตราด และ (ง) ชุมชนที่เกิดจากการรวมกันที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน ได้แก่ ชุมชนตลาดโรงเกลือ ซึ่งเกิดจากการรวมอาสาสมัครไทย – กัมพูชา เพื่อดูแลแรงงานเด็กในตลาดโรงเกลือไม่ให้ถูกเอารัดเอาเปรียบและพิทักษ์สิทธิของเด็ก ความเป็น “ชุมชน” ไม่ว่าจะมึลักษณะใดก็ตาม บ่งชี้ให้เห็น “พลัง” ซึ่งหากรู้จักนำมาใช้ให้เหมาะสมก็จะสามารถทำให้ปัญหาการค้ำมนุษย์ลดน้อยลงได้

คณะผู้วิจัยได้แบ่งบทบาทการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ 2 ประเด็น คือ (1) ประเด็นที่ว่าด้วยระดับความสามารถในการดำเนินงานป้องกัน และ (2) ลักษณะบทบาทที่ชุมชนดำเนินการโดยแบ่งตามสถานะของพื้นที่ คือ ชุมชนต้นทาง ทางผ่าน และปลายทาง เพื่อความชัดเจนในการกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางในการแก้ไขปัญหา

(2.1) ระดับความสามารถในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาของชุมชน

ทุกชุมชนที่ศึกษาแล้วแต่มีบทบาทในดำเนินงานเพื่อการป้องกันปัญหาการค้ำมนุษย์ ทั้งทางอ้อม (หมายถึง ดำเนินงานเรื่องความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิตของสมาชิกในชุมชนซึ่งส่งผลกระทบต่อ การป้องกันปัญหาการค้ำมนุษย์ได้บ้าง) และทางตรง (ชุมชนมีการดำเนินงานด้านการค้ำมนุษย์โดยเฉพาะ) ทั้งนี้ แนวทางการดำเนินงานของชุมชนจะขึ้นกับการรับรู้และเข้าใจนิยามความหมายของการค้ำมนุษย์ การตระหนักต่อสถานการณ์ความรุนแรงของปัญหา การสนับสนุนหนุนเสริมจากภาคีเครือข่าย และอุปสรรคต่อการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ เช่น การมีแหล่งบันเทิงเรีงรมย์และแหล่งอบายมุขในชุมชน

การทำบทบาทในระดับปฐมภูมิ ชุมชนส่วนใหญ่ที่ศึกษา ได้แก่ ชุมชนย่านสันติธรรม (ศรีวิชัย/คูปลู่น/ทานตะวัน) จ. เชียงใหม่ ชุมชนป่าไร่เก่า และชุมชนเขาสารภี จ. สระแก้ว ชุมชนสายตรี 16 ชุมชนสายโท 7 จ.บุรีรัมย์ และชุมชนศรีสุมัง ชุมชนอนุรักษบำรุง ชุมชนนาโป ชุมชนบางทรายน้อย จ.มุกดาหาร ได้แสดงบทบาทในระดับเบื้องต้น แกนนำและสมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจนิยามความหมายของการค้ำมนุษย์ หรือแม้ว่าเข้าใจนิยามความหมายเป็นอย่างดี แต่แกนนำชุมชนเองกลับไม่สามารถดำเนินงานใดๆ ได้เพราะขบวนการค้ำมนุษย์มีความเชื่อมโยงกับกลุ่มผู้มีอิทธิพลในจังหวัด กิจกรรมที่แท้จริงเป็นเพียงการผสมผสานงานค้ำมนุษย์เข้ากับกิจกรรมอื่นๆ ในชุมชน ได้แก่ บทบาทการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อแผ่นพับ

และหอกระจายข่าว การสอดส่องเดินเวรยามดูแลเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของสมาชิกในชุมชน การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับความหมายการค้ำนุश्य์ และการสอนศีลธรรมในโรงเรียน เท่านั้น ซึ่งกิจกรรมต่างๆ ยังมีได้มุ่งเน้นในการป้องกันและแก้ไขปัญหาค้ำนุश्य์โดยตรง

การทำบทบาทในระดับทุติยภูมิ ชุมชนหนองหอย จ.เชียงใหม่ ชุมชนบ้านท่าเรือจ้ง ชุมชนหาดเล็ก จ.ตราด และชุมชนบ้านปึก จ.ชลบุรี เป็น 4 ชุมชนที่สามารถดำเนินกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาค้ำนุश्य์เป็นการเฉพาะ แกนนำและสมาชิกในชุมชนเริ่มมีความรู้ ความเข้าใจและเกิดเป็นความตระหนักเกี่ยวกับการค้ำนุश्य์ชัดเจนมากขึ้น มีการดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น ชุมชนเหล่านี้มีผู้นำที่มีศักยภาพ และมีทุนทางสังคมวัฒนธรรมเอื้อให้เกิดกระบวนการทำงานได้ดี เช่น วัด ประเพณีวัฒนธรรม มีเครือข่ายอาสาสมัครของกลไกภาครัฐดำเนินงานในพื้นที่ ทว่าในชุมชนก็อาจจะมีกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มอิทธิพล มีการเคลื่อนย้ายประชากรและมีประชากรแฝง กิจกรรมที่ทำมีทั้งการประสานความร่วมมือกับส่วนราชการเพื่อแจ้งข่าวสารเตือนภัยการค้ำนุश्य์ในชุมชน บางชุมชนอาจจัดทำบัญชีรายชื่อของแรงงานต่างชาติที่เป็นลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน และอาจถึงขั้นที่เป็นการเข้าแทรกแซงให้ความช่วยเหลือกลุ่มเสี่ยงที่ตกเป็นเหยื่อ เช่น การขัดขวางการแต่งงานของหญิงในชุมชนกับชาวต่างชาติ เป็นต้น

มีเพียง 3 ชุมชนในจังหวัดพะเยาเท่านั้น ที่สามารถทำบทบาทในระดับทุติยภูมิ ทั้งผู้นำและสมาชิกในชุมชนเหล่านี้ นอกจากจะมีความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในปัญหาการค้ำนุश्य์ค่อนข้างดีแล้ว ยังมีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่หลากหลายเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาค้ำนุश्य์โดยตรงอย่างเป็นกระบวนการและเป็นระบบ มีการศึกษาถอดบทเรียนองค์ความรู้เรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหาค้ำนุश्य์ของชุมชนเอง มีการจัดองค์กรเครือข่ายที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมมีกลไกการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบโดยใช้ทุนทรัพยากรในท้องถิ่น มีการจัดระบบกองทุน สวัสดิการ ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ทั้งเด็ก เยาวชนและสตรี มีการส่งเสริมอาชีพ และประการสำคัญในการดำเนินงานควรได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน

(2.2) ลักษณะของบทบาทที่ชุมชนแต่ละสถานะดำเนินการ

การศึกษาบทบาทของชุมชนที่มีลักษณะเป็นชุมชนต้นทาง ทางผ่าน และปลายทางของการค้ำนุश्य์ พบว่าเกือบทุกชุมชนในพื้นที่ทั้งสามประเภท มักจะมีการจัดเวรยามการลาดตระเวน การสังเกตคนแปลกหน้าในชุมชน การประสานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้ามาจัดอบรมให้ความรู้หรือประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาค้ำนุश्य์

อย่างไรก็ดี ในพื้นที่ต้นทาง มักเน้นบทบาทในการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนอย่างเป็นองค์รวม เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่กลุ่มเสี่ยงมิให้ตกเป็นเหยื่อของการค้ำนุश्य์ และดำเนินงานเกี่ยวกับการช่วยเหลือ เยียวยาเหยื่อการค้ำนุश्य์ที่กลับภูมิลำเนา ให้คืนสู่สังคม

อย่างปกติสุข ในขณะที่พื้นที่ที่เป็นทางผ่านจะพยายามแจ้งข่าวสารหรือเบาะแสการค้ำมนุษย์ต่อเจ้าหน้าที่ เพื่อการสกัดกั้นไม่ให้เกิดการค้ำมนุษย์ และในกรณีของพื้นที่ปลายทางซึ่งเป็นแหล่งจ้างงาน แหล่งธุรกิจการท่องเที่ยว เป็นบริบทชุมชนเมืองที่มีความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนไม่ค่อยแน่นแฟ้น จึงมักเน้นมาตรการควบคุมเจ้าของสถานประกอบการและปราบปรามแหล่งอบายมุขในพื้นที่ เช่น สถานประกอบการ สถานบริการ หอพัก ฯลฯ มีการคัดกรองคนและทำทะเบียนแรงงานต่างชาติที่เข้ามาในชุมชน หรือในบางกรณีอาจมีการรวมตัวกันของกลุ่มแรงงานต่างชาติช่วยเหลือกันเอง

(3) บทบาทชุมชนที่พึงประสงค์เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์

อาจกล่าวได้ว่าบทบาทของชุมชนที่พึงประสงค์ในการป้องกันเฝ้าระวังและแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์โดยรวม ก็คือ บทบาทเดิมที่ชุมชนเคยทำแล้ว แต่ควรทำให้ได้มากกว่าเดิม และดีกว่าเดิม เป้าหมายสูงสุด คือ การทำบทบาทให้ได้ถึงระดับตติยภูมิ ได้แก่ (1) การเสริมสร้างการเรียนรู้และความตระหนักแก่คนในชุมชน (2) การพัฒนากลไกเฝ้าระวังและเตือนภัย (3) การช่วยเหลือเยียวยาและคลี่คลายปัญหา (4) การพัฒนาศักยภาพชุมชน ภูมิคุ้มกันและการป้องกันตนเอง และ (5) การพัฒนากลไก การบริหารจัดการเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

(4) เครือข่ายความร่วมมือระดับชุมชนในการป้องกัน แก้ไข และเฝ้าระวังปัญหาการค้ำมนุษย์

เครือข่ายความร่วมมือระดับชุมชนเพื่อการป้องกันแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ อาจแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

(4.1) เครือข่ายที่เกิดจากการรวมตัวของประชาชนโดยปราศจากการสนับสนุนจากภายนอก รวมทั้งเครือข่ายของประชาชนที่เกิดจากการผลักดันของผู้นำในชุมชน อาทิ ครู พระ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้แก่ เครือข่ายเฝ้าระวังภัยของคนในชุมชนที่จัดตั้งอย่างไม่เป็นทางการในชุมชนต่างๆ เครือข่ายศูนย์รวมน้ำใจธนาคารหมู่บ้าน (จ. พะเยา) ที่ต่อมาพัฒนามาเป็นเครือข่ายพิทักษ์สิทธิเด็กและสตรีระดับตำบล เครือข่ายผู้ศรัทธาวัดคลองเพชร จ. ตราด เครือข่ายผู้ศรัทธาวัดป่าเป้า จ. เชียงใหม่ เครือข่ายประเภทนี้มิได้จัดตั้งขึ้นเพื่อการป้องกันการค้ำมนุษย์โดยเฉพาะ แต่เน้นการป้องกันแก้ปัญหาด้านต่างๆที่คนในชุมชนประสบ เช่น ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ต่อมาค่อยๆเพิ่มงานที่เกี่ยวข้องกับการค้ำมนุษย์เข้าไป

(4.2) เครือข่ายของประชาชนที่เกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงานภายนอก ทั้งภาครัฐ และเอกชน ได้แก่ เครือข่ายสภาเด็กและเยาวชนโรงเรียนมัธยมบ้านถ้ำปิน จ. พะเยา เครือข่ายพัฒนาภูมิปัญญาบ้านปึก จ. ชลบุรี เครือข่าย อพม. เครือข่าย อสม. เครือข่าย อพปร. ในพื้นที่ต่างๆ เครือข่ายความร่วมมือตลาดโรงเกลือ จ. สระแก้ว คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน หรือ กรรมการชุมชน หรือแม่กรรมการกลุ่มในชุมชนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อติดตามปัญหาการค้ำมนุษย์ โดยเฉพาะ เครือข่ายประเภทนี้ จะเน้นการป้องกัน แก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์โดยตรง เพราะหน่วยงานมีวัตถุประสงค์ด้านนี้อยู่แล้ว แต่มิได้หมายความว่า เครือข่ายทั้งหมดนี้จะสามารถ ดำเนินบทบาทได้อย่างเข้มแข็งเสมอไป

(4.3) เครือข่ายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ ทั้ง ภาครัฐ และเอกชน (รวม อปท.) เป็นการจัดตั้งขึ้นเพื่อสนองนโยบายและมาตรการการป้องกัน แก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์โดยเฉพาะ ได้แก่ ศป. คม. และอนุกรรมการหรือคณะทำงานอื่นๆ ที่ จัดตั้งเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของ ศป.คม. เครือข่ายนี้จะพยายามส่งเสริมให้เกิดเครือข่าย ประเภทที่ 1 และ 2 เพื่อให้การดำเนินงานเผยแพร่ไปอย่างกว้างขวางมากขึ้น

เป็นที่น่าสังเกตว่า เมื่อดำเนินงานไปได้ระยะหนึ่ง จะเกิดการผสมผสาน กลมกลืนกัน ระหว่างเครือข่ายทั้งสามประเภท เครือข่ายของประชาชน หรืออาสาสมัครจะมีแนวโน้มโอน เอียงมาสังกัดกับเครือข่ายที่เป็นทางการ และมีหน่วยราชการเป็นผู้สนับสนุนมากขึ้น เพราะการ ทำงานต่อสู้กับปัญหาการค้ำมนุษย์มีความเสี่ยงภัยสูง ต้องเผชิญกับอิทธิพลหลายระดับและจาก หลายภาคส่วน รวมทั้ง จากคนของรัฐเองด้วยในบางครั้ง

(5) แนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคีต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาชน ในการป้องกัน แก้ไข และเฝ้าระวังปัญหาการค้ำมนุษย์โดยเฉพาะกรณีการค้าหญิง และเด็กในชุมชน

เครือข่ายที่มีความสำคัญสูงในขณะนี้ คือ เครือข่ายภาครัฐ ได้แก่ ศป. คม. ซึ่ง จากผลการศึกษาพบว่า ศป. คม. ส่วนใหญ่ยังต้องมีการปรับปรุง พัฒนาให้มีศักยภาพสูงขึ้นอีก ประเด็นที่สมควรปรับปรุงแก้ไข มีดังต่อไปนี้

(ก) การปรับปรุงโครงสร้าง ทั้งในแนวนอน (แบ่งงานที่เหมาะสมให้ภาคี พันธมิตร และสร้างการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่มีความสามารถเฉพาะทางให้มากขึ้น) และ แนวตั้ง (สร้างกลไกในระดับต่างๆ ให้ถึงชุมชน โดยพยายามผ่านกลไกที่มีอยู่แล้ว) กรณีศึกษา ของพะเยา ใ้บทเรียนว่า มีการเชิญพัฒนาชุมชนจังหวัด สำนักงานพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) และ NGO ฯลฯ เข้ามาร่วม ทำให้การดำเนินงานเข้มแข็งมาก น่าจะเป็นแบบอย่างให้แก่ จังหวัดอื่นๆ ได้

(ข) การปรับปรุงระบบการทำงาน เน้นเรื่อง ระบบการสร้างความเข้าใจ วิสัยทัศน์ และเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน อันจะนำไปสู่การร่วมกันกำหนดยุทธศาสตร์ และแผนการปฏิบัติงานที่บูรณาการกัน การสนับสนุน ติดตาม กำกับ และประเมินผล นอกจากนี้ ยังควรเน้นเรื่อง ระบบ feedback ปัญหา และรับฟังข้อเสนอแนะจากชุมชนให้มากขึ้น

เครือข่ายอีกแห่งหนึ่งที่มีความสำคัญสูงเช่นกัน คือ เครือข่ายต่างๆที่มีอยู่ชุมชน และเครือข่ายของ NGO ตลอดจน อบต. ด้วย เพราะลำพัง สป. คม. เองก็ไม่มีทรัพยากรบุคคลงบประมาณ และอุปกรณ์สำหรับใช้ในการทำงานอย่างเพียงพอ

ทุกเครือข่ายที่ระบุนี้ จำเป็นต้องพัฒนาบุคลากรของตนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการทำงานร่วมกันเพื่อป้องกัน แก้ไข ปัญหาการค้ำมนุษย์ ทั้งในพื้นที่ต้นทาง ทางผ่านและปลายทาง นอกจากนี้ ยังจำเป็นต้องพัฒนาระบบการบริหาร จัดการความร่วมมือ ระหว่างเครือข่าย และระหว่างพื้นที่ในทุกระดับอีกด้วย

(6) ข้อเสนอแนะ รัฐบาลควรพัฒนาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในกิจการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การแลกเปลี่ยนข้อมูล และทรัพยากร ตลอดจนองค์ความรู้ในการป้องกันการค้ามนุษย์เพื่อป้องกันปัญหาแต่ต้นทาง นอกจากนี้ยังควรกำหนดนโยบายและแนวทางการปฏิบัติงานต่อแรงงานต่างชาติ การจดทะเบียนแรงงานต่างชาติ การจัดสวัสดิการให้กับแรงงานต่างชาติให้ชัดเจนเพื่อลดปัจจัยก่อปัญหาการค้ามนุษย์ ในส่วนของ สป. คม. ก็ควรมีการประเมินผลการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงโครงสร้าง ระบบงาน และการพัฒนาบุคลากรในที่สุด

Executive Summary

The study titled “Desirable roles to be performed by the communities in preventing and attacking female and child human trafficking problems” has been implemented by the Faculty of Social Administration, Thammasat University. It was financed by the Office of Women's Affairs and Family Development, Ministry of Social Development and Human Security and aimed to assess actual roles as well as identifying the desirable roles of the communities to cope up with human trafficking issue in the locality. Furthermore, it tried to understand how various networks work and coordinated with one another. Last but not least, the study anticipated to find ways to develop coordination mechanism among those community, government, non-government sectors’ networks.

Seventeen communities or ‘neighborhoods’ of 7 provinces were chosen as study sites. They are located in the Northern (Chiang Mai and Payao provinces), Northeastern (Buriram and Mookdaharn provinces) and Eastern regions (Sra Kaew, Chonburi and Trad provinces) of Thailand. In each region, the human trafficking source, transit and destination communities are included.

Researchers employed in-depth interview method for obtaining data and information from government and non-government sectors. However, the focused group meeting and rapid rural appraisal methods were applied when working with local communities.

At the end of the mission in each province, researchers provided what they learnt and welcomed feedbacks from local leaders, representatives from various agencies. This process not only increased the level of correctness of the tapped information but also promoted exchanges of experiences and ideas among stakeholders concerned.

Major findings are as follows:

- 1) The aspect of human trafficking trap and service centers has been changed. There is less ‘advance payment’ made to the rural parents for their daughters; rather the traffickers would convince the people at risk of falling trafficking victims of the economic gained. The invented myth of sexual business and/or other kind of employment emphasizes luxury life and personal affairs which

does not harmful to anyone. Consumerism creates unnecessary demands for cash money and other good items among potential victims, especially among students. Due to tourism expansion, there is greater demand for sex services. The traditional brothels have been replaced by massage parlors. Most deals are made in karaoke places, restaurants, and contact through internet and telephone call.

It is notes that foreign labors working in industrial, agricultural and service sectors illegally are more suffering than not. Their working condition is dehumanizing and exploiting. Many Cambodian children are organized to work as laborers in goods transporting service and fishery-related activities with much lower wage set by Thai labor laws. They are also younger than the age approved by labor laws.

- 2) Researchers recognize that 'community' could be categorized into 4 types. They are (a) the normal community established by the government on administrative ground, (b) the self help group or community that is composed of those who shares common problems, way of live, etc. (such as the empowerment group which is composed of sex workers in Chiang Mai city, established to help themselves), (c) the group that members associate among themselves because of common faith (the Buddhist abbot). Samples are found at Wat Papao, Chiang Mai province and Wat Kreu Petch of Trad province. And finally (d) the group of volunteers who share common goals i.e. protecting Cambodian child against exploitation at Rong Kleu, Sra Kaew province. The 'community' or 'togetherness' implies 'strength' and 'power' which can be utilized for fighting against some unwanted circumstances including human trafficking.

- 3) The functions performed against human trafficking by communities are divided into 3 levels; primary, secondary and tertiary one. Primary level function includes public campaign; conduct short sessions on human trafficking nature in community and ethical lessons in school, organizing voluntary security guards against theft and crime. Ten out of 17 communities can perform these functions.

Four communities perform secondary level function which includes those functions mentioned in the primary level plus some other activities such as providing an alarming signal to authorities concerned when witnessing any human trafficking practice or alike. Some local leaders make inventory of foreign labors list in various factories located their community jurisdiction. In few cases, they sanction and cease the trafficking practice. Meanwhile, only 3 communities in Payao province perform tertiary level function which includes those functions mentioned in the secondary level plus organizing specific network against human trafficking practice in the community. Some social welfare funds and activities have been developed to help the potential victims and the rescued victims. Network members worked together to draw lessons learnt from their experiences and exchange them with other communities

It was observed that in the source area, communities trend to organize social surveillance, occupational development activities, re-orientation program for those victims who wanted to return to their home town. At the transit area, common activity was sending alarming sign to authority when witnessing human trafficking cases while at the trafficking destination area, various measures to control the operation of service sectors against drugs, prostitution and other protection mechanism against foreign labor exploitation were observed.

- 4) In brief, one can say that roles performed by communities cover (a) promoting learning and creating awareness on human trafficking issue to community members, (b) developing surveillance mechanism, (c) providing assistance to those who are effected by human trafficking practice and (d) improving and increasing managerial capacities of the anti trafficking mechanism and network. At present, most communities can perform roles (a) and (b). It is anticipated that all communities which are affected by trafficking problems be able to perform roles (c) and (d) in the near future.
- 5) Networks for anti human trafficking practices were found in the selected provinces. These networks can be categorized into 3 types as following.

The first one is a naturally get-together network among people living in the same area. In some cases, local monk, teachers and village leaders play a vital role in uniting people. The network was not originally established for attacking trafficking problem as such but rather for local safety. As time went by, it gradually shifted its interest to human trafficking. The second type is influenced by external force, be it government or non-government agencies. The agencies see the needs for strengthening the communities to immunize and help themselves more than before. Nevertheless, it does not imply that this type of network is always stronger than the other types.

The last one is the formal network established by government initiative. The so called 'Provincial Operation Center on Prevention and Suppression of Human Trafficking - POCHT' is comprised of various government agencies dealing with social security, social welfare, social protection affairs and few development non-governmental agencies. The Governor heads this provincial committee. This is supposed to be the implementing arms of the government to cope up with human trafficking issue nation wide.

All three networks should be integrated and/or synchronized in their resources and efforts since human trafficking affairs are complicated and involved power and huge financial means. It is risky for any one who tries to challenge human trafficking business.

- 6) Research result indicates that there are rooms for strengthening the performance of existing anti human trafficking networks. The most important one is to strengthen the POCHT. Structural change, both vertical and horizontal dimensions should be pursued. At present, the center does not perform efficiently due to lack of full cooperation from other agencies in the province as well as absence of mechanism at lower echelons. All members of the center do not have a common vision, understanding and goals. In addition, the working procedure and supportive systems to other voluntary networks at local area are not yet well designed.

POCHT does not have sufficient resources so it must seek for cooperation from non-governmental, business and community sectors. The local self government administration should be involved in this endeavor more intensively. All networks need further capacity building programs to strengthen their staff competencies.

- 7) It is recommended that the Thai government cooperates with neighboring countries' governments in exchanging information and human resources to reduce the push factors in those countries. Besides, the Thai government should have a more flexible policy and favorable procedure in registering and granting permits for foreign labors to work in Thailand. Social welfare services shall be officially rendered to foreign labors, no matter of they are legally or illegally work in Thailand (in industrial, agricultural and service sectors). The Pocht should evaluate its performance and improves whatever areas which are not up to standard.